

กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปีพ.ศ.2537ถึงพ.ศ.2539

นางสาว อรุณช วานิชทวีวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาวารสารสนเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-569-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PROCESS OF COUNTER - CHECK AMONG THAI DAILY NEWSPAPERS
FROM THE YEAR 1994 TO 1996

MISS ORANUT WANITTHAWEEWAT

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Journalism
Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

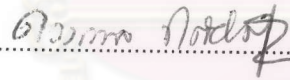
ISBN 974-635-569-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วงปี
พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2539
โดย นางสาว อรรนุช วานิชทวีวัฒน์
ภาควิชา วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สุภัญญา สุดบรรทัด

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ดวงกมล ขาติประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ สุภัญญา สุดบรรทัด)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

อรนุช วานิชทวีวัฒน์ : กระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวัน ในช่วง ปี พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2539 (THE PROCESS OF COUNTER - CHECK AMONG THAI DAILY NEWSPAPERS : FROM THE YEAR 1994 TO 1996) อ.ที่ปรึกษา : ศ.สุกัญญา สุตบรรทัด, 202 หน้า . ISBN. 974-635-569-4.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจบทบาทและกระบวนการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2537-พ.ศ.2539) ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดปรากฏการณ์ตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์ค่อนข้างชัดเจน และเพื่อทราบถึงเหตุผลของการเข้าและไม่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบกันเองของหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัยพบว่า ในการตรวจสอบกันเองระหว่างหนังสือพิมพ์รายวันส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องของความผิดพลาด และความไม่ถูกต้องในเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกตรวจสอบนำเสนอ โดยลักษณะเนื้อหาส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปของข่าว ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมความถูกต้องในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกตรวจสอบ หรือวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยภาษาที่เรียบง่ายตามรูปแบบของการเขียนข่าว และในกระบวนการตรวจสอบกันเองซึ่งส่วนใหญ่จะหยุดไปเฉย ๆ โดยมีเงื่อนไขมาจากการที่หนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกตรวจสอบเปลี่ยนแปลงท่าที หรือ ยุติการนำเสนอไปก่อน

สำหรับเหตุผลที่หนังสือพิมพ์รายวันเข้าและไม่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบกันเอง พบว่าหนังสือพิมพ์ต่างก็มีเหตุผลเป็นของตนเองโดยยึดนโยบายและหน้าที่ของการเป็นสื่อสารมวลชนเป็นหลัก โดยหนังสือพิมพ์ที่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบกันเอง(ข่าวสด มติชน และกรุงเทพธุรกิจ) มองว่าแม้จะไม่ใช่นโยบายที่ชัดเจนของสำนักพิมพ์แต่ก็เป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ทั่วไป ส่วนหนังสือพิมพ์ที่ไม่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบกันเองให้เหตุผลว่า ไม่ใช่หน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะตรวจสอบกันเองควรเป็นหน้าที่ของประชาชนมากกว่า และจากการวิจัยยังพบว่า ความเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับที่เล็กกว่าก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์หลายฉบับไม่ค่อยอยากเข้าสู่กระบวนการนี้เพราะอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจหนังสือพิมพ์ของตนเองได้

ภาควิชาวารสารสนเทศ.....
สาขาวิชา การหนังสือพิมพ์.....
ปีการศึกษา 2539.....

ลายมือชื่อนิติศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C850370 : MAJOR JOURNALISM
KEY WORD:

COUNTER - CHECK / DAILY NEWSPAPERS

ORANUT WANITTHAWEEWAT : THE PROCESS OF COUNTER - CHECK AMONG
THAI DAILY NEWSPAPERS FROM THE YEAR 1994 TO 1996. THESIS ADVISOR :
PROF SUKANYA SADBANTHAD. 202 PP. ISBN 974-635-569-4.

The main objective of this research was to understand the role and the process of counter-check among Thai daily newspapers during the past 3 years (1994-1996). There were apparently several cases of counter-check among them in this period. Another objective was to understand the reasons why some newspapers did the counter-check and why others did not.

The findings were that the main focus of these counter-check was on the inaccurate and wrongful news reporting. It was found that many newspapers checked would simply correct their mistakes and changed their news angles accordingly, then, the counter-check process stopped.

It was found that the newspapers that performed the counter-check process, namely Khao-Sod, Matichons, Krungthep Dhurakij, did it because they believed that it was part of their responsibilities as newspapers. However, it was not one of their main policies. Those papers that did not counter-check said it was the responsibilities of the people/readers, not the newspaper, to do the counter-check. In additions, there was a finding the smaller newspaper avoided the counter-check because it may affect their business.

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....

สาขาวิชา.....การหนังสือพิมพ์.....

ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*อรานุต วานิตถาวะเววัต*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*สุกัญญา สดับถาด*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถและความช่วยเหลืออย่างดีจากอาจารย์หลายท่านในภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยให้คำแนะนำที่ข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร ที่กรุณารับเป็นประธาน และ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการเขียนงานวิจัยซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างมากจากบุคคลหลายฝ่ายในการสืบค้นข้อมูล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ห้องวารสาร หอสมุดแห่งชาติ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมการศาสนา ที่เอื้อเพื่อข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เก่า , ผู้บริหาร บรรณาธิการ และ หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่สละเวลาให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประกอบการทำงานวิจัย รวมถึงข้าราชการ และ ผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงศึกษาธิการทุกคน ที่สำคัญทีมข่าวการศึกษา หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือระหว่างการทำวิจัย นอกจากนี้บุคคลที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ คือ เจ้าหน้าที่ธุรการภาควิชา จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อรนุช วานิชทวีวัฒน์

เมษายน 2540

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามนำวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	8
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	9
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดว่าด้วยหนังสือพิมพ์.....	14
แนวคิดการเป็นนายทวารข้าสาร.....	16
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม.....	17
แนวคิดในเรื่องจริยธรรม.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	32
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา.....	32

สารบัญ (ต่อ)

ประชากร.....	32
วิธีการวิเคราะห์.....	36
เครื่องมือในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์.....	39
ประชากร.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	39
4. ผลการวิจัย.....	41
การวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึก.....	41
กรณีศึกษาที่ 1.....	42
กรณีศึกษาที่ 2.....	56
กรณีศึกษาที่ 3.....	71
กรณีศึกษาที่ 4.....	80
กรณีศึกษาที่ 5.....	92
กรณีศึกษาที่ 6.....	100
กรณีศึกษาที่ 7.....	110
กรณีศึกษาที่ 8.....	130
กรณีศึกษาที่ 9.....	138
กรณีศึกษาที่ 10.....	161
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	172
สรุปผลการวิจัย	
กรณีศึกษาที่ 1.....	172
กรณีศึกษาที่ 2.....	174

สารบัญ (ต่อ)

กรณีศึกษาที่ 3.....	175
กรณีศึกษาที่ 4.....	176
กรณีศึกษาที่ 5.....	177
กรณีศึกษาที่ 6.....	178
กรณีศึกษาที่ 7.....	179
กรณีศึกษาที่ 8.....	180
กรณีศึกษาที่ 9.....	181
กรณีศึกษาที่ 10.....	181
สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหา.....	182
วิเคราะห์ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	188
อภิปรายผล.....	190
ข้อเสนอแนะ.....	195
รายการอ้างอิง.....	197
ประวัติผู้วิจัย.....	202

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย